Dr. G. PASCU

Elementele Romanice din dialectele macedo- şi meglenoromîne. *Bucureşti, Academia Română, 1913, în 4°, 76 pag.*

E. Bourciez, profesor de filologie romanică la Universitatea din Bordeaux (Revue Critique, vol. 48, p. 115—116, 8 Août 1914) :

Dans ces pages qui sont extraites des Anales de l'Académie Roumaine (2-e série, tome XXXV), M. Pascu a entrepris un triage intéressant, et qui ne laisse pas d'être délicat : celui des mots que depuis la fin du moyen âge les Macédo-Roumains ont empruntés aux diverses langues romanes, à l'italien avant tout naturelement, mais quelquefois aussi au français ou à l'espagnol. Ce qui complique l'opération, c'est que parmi ces mots il y en a un certain nombre que possède aussi la langue littéraire, c'est-à-dire le roumain du nord. Et, d'autre part, à mon avis, de ce que le macédonien seul offre par exemple une forme *mur*, il ne s'ensuit pas que ce mot soit forcément l'italien *muro* ; il pourrait très bien être le latin *murum* conservé au sud, tandis que l'emploi du slave *zid* se généralisait au nord. A ceci près, je reconnais que M. Pascu a tout d'abord examiné avec soin les traits phonétiques qui permettent de faire le départ des mots étrangers introduits en roumain : parmi ces traits, il y en a qui est spécial au macédonien et d'une grande importance, c'est l'évolution de *nc, nt, mp* en *ng, nd, mb* ; on le retrouve dans une grande partie de l'Albanie et de l'Italie du sud, puis dans un tout autre domaine, à l'ouest des Pyrénées, où elle apparaît en basque et en gascon de la montagne. Il foudrait citer des exemples pour prouver combien le triage en question était difficile et a été fait avec soin par l'auteur de ce travail. Ainsi un mot comme *preză* vient de l'italien (peut-être par l'inter-

BDD-B19-01 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

médiaire du néo-grec), tandisque l'albanais *prisâ* vient certainement du sicilien : *munedă* a été emprunté au vénitien, comme le prouve le *d*, de même que *bunaţă*, comme le prouve le *ţ*. Tandis bue *cimentu* représente l'italien *cemento*, une forme *şarlatan* vient au contraire directement du français, l'initiale étant ici *ş* et non *č*, et ainsi de suite. Beaucoup de ces mots, je le répète, peuvent avoir passé par le néo-grec [este ideia exprimată de mine în introducere], mais non pas tous : la chose n'est certaine que pour des cas comme celui de *cacurizic* 'misérable' en face de l'italien *risico*. La provenance de tous ces mots roumains me semble bien en général avoir été determinée ici d'une façon sûre. J'avoue qu'il me reste cependant des doutes pour quelques-uns. Ainsi que *buhare* 'hotte de cheminée' représente le vénitien *fógher*, c'est possible, puisque, par l'intermédiaire de la phonétique dalmate, *b* par *p* peut remonter à *f*; c'est néanmoins un peu compliqué, et on aurait presque envie de songer à quelque racine apparentée avec le provençal *bouha*. De même *poci*ŭ 'cruche' est ingénieusement tiré de *pot* au moyen d'une forme dalmate : je ne sais trop si cette parenté est bien sûre. A la suite de la longue liste d'étymologies macédo-roumaines, on trouvera trois ou quatre pages consacrées aux mots dialectaux de Meglen.

BDD-B19-01 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

Raportul Comisiunii Premiului Năsturel din 1915 asupra manuscriptului cu subiectul: „Sufixele de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului şi al originii lor", aprobat de Secţiunea literară la 2 Maiu 1915.

Am onoarea de a vă înapoià manuscriptul cu cuprinsul „Sufixele de formarea cuvintelor în limba română, studiate din punctul de vedere al formei, al sesnului şi al originii lor", prezentat pentru premiul de 5.000 lei, ce este a se acordà prin Secţiunea literară în viitoarea sesiune generală din Maiu 1915.

Părerea mea, în urma unei cercetări destul de amănunţite a manuscriptului, este că avem a face cu o lucrare de mare valoare, precum ar fi de dorit să existe şi pe terenul altor limbi, mai de demult şi cu mai multă competenţă studiate decât limba noastră.

Studiul sufixelor derivative este unul din cele mai importante şi cu toate acestea unul din cele mai neglijate — în general vorbind — în istoria limbelor, iar lucrarea de faţă este atât de completă, atât de amănunţită, şi în aceeaş vreme atât de sistematică, încât trebue să ne simţim fericiţi că s'a găsit un Român care s'o poată duce la capăt. Este cu neputinţă ca într'un asemenea vast material să nu se găsească lucruri controversate, asupra cărora lectorii să poată aveà cutare ori cutare altă părere. (Această frază, pe care o spun eu aici, nu este o frază banală, ci e spusă din convingere şi e bazată pe o cetire reală a manuscriptului). Dar sunt sigur că oricare filolog se va ocupà cu limba românească va aveà totdeauna pe masa lui de lucru opera cuprinsă în acest manuscript, pentru a o consultà la tot momentul, şi va fi recunoscător Academiei Române că a publicat-o. Va trebui însă ca la sfârşitul lucrării să se facă un indice, unde toate sufixele studiate să fie

BDD-B19-01 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)

înşirate în ordine strict alfabetică: nu din punct de vedere al filiaţiei lor, în felul acela că sufixele compuse unele din altele să fie grupate la un loc (ceeace ar îngreuià consultarea cărţii), ci din punct de vedere pur şi simplu alfabetic. Acest indice, fireşte, nu se va puteà face decât după ce lucrarea va fi tipărită. Sunt prin urmare de părere să se acorde lucrării de faţă premiul de 5.000 lei.

Raportor **A. Philippide.**

Mă unesc cu propunerea aceasta.

Membru al Comisiunii I. Bianu.

BDD-B19-01 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:33 UTC)